

XORIJIY TILLARNI O'QITISH METODIKASIDA ZAMONAVIY USULLAR

G'aniyeva Muborak

Qo'qon universiteti, Ta'lim kafedrası
+998935617609.

Ergasheva Durdonaxon G'ayratxo'ja qizi

Qo'qon universiteti,
Xorijiy til va adabiyoti: Ingliz tili.
ergashevadurdona0214@gmail.com, +998908461402.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10370639>

Anotatsiya. Ushbu maqola xorijiy tillarni o'qitish metodikasining zamonaviy usullari haqida qisqacha ma'lumot beradi. U til ta'limida qo'llaniladigan turli yondashuvlar, uslublar va tamoyillarni o'rganadi. Abstrakt vazifaga asoslangan til o'rganish, kompyuter yordamida til o'rganish, teskari o'rganish, kontent va tilni integratsiyalashgan o'rganish (CLIL) va o'rganishni o'yinlashtirishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Shuningdek, u xorijiy tillarni o'qitish samaradorligini oshirishda materiallarni ishlab chiqish, shaxsni aniqlash, vakolatlarni kengaytirish va ikkinchi til talaffuzini tadqiq qilish muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Kommunikativ tillarni o'rgatish (CLT), Vazifaga asoslangan til o'rgatish (TBLT), kontentga asoslangan yo'riqnoma (CBI), gamifikatsiya, multikulturalizm, mazmun va tilni birlashtirgan ta'lim (CLIL)

Annotation. This article provides brief information about modern methods of teaching foreign languages. It explores the various approaches, methods and principles used in language teaching. The abstract emphasizes the importance of task-based language learning, computer-assisted language learning, flipped learning, content and language integrated learning (CLIL), and gamification of learning. It also emphasizes the importance of materials development, identity, empowerment, and second language pronunciation research in improving the effectiveness of foreign language teaching.

Key words: Communicative Language Teaching (CLT), Task-Based Language Teaching (TBLT), Content-Based Instruction (CBI), Gamification, Multiculturalism, Content-Language Integrated Learning (CLIL)

So'nggi yillarda chet tillarini o'qitish metodikasi sohasida til ta'limini oshirishga qaratilgan zamonaviy uslublar paydo bo'lishi bilan sezilarli yutuqlarga erishildi. Bu metodlar o'z ichiga turli yondashuvlar, texnikalar va tamoyillarni o'z ichiga olgan holda rivojlandi, ular o'quvchilarning faolligini, mazmunli muloqotini va texnologiyadan foydalanishni birinchi o'ringa qo'yadi.

Zamonaviy chet tillarini o'qitishda muhim yondashuvlardan biri bu vazifaga asoslangan til o'rganishdir. Bu yondashuv asosiy e'tiborni o'quvchilarni real hayotiy vazifalarga, masalan, rol o'yinlar yoki muammoni yechish faoliyatiga jalb etish, ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Haqiqiy materiallardan foydalanishga urg'u berish va mazmunli muloqotni rag'batlantirish orqali vazifaga asoslangan til o'rganish o'quvchilarni til bilan faol shug'ullanishga va uni amaliy kontekstda qo'llashga undaydi. Xorijiy tillarni o'qitish metodologiyasidagi zamonaviy uslublar til ta'limini oshirishga qaratilgan turli yondashuvlar, uslublar va tamoyillarni o'z ichiga olgan holda rivojlandi. Mashhur yondashuvlardan biri bu vazifaga asoslangan til o'rganish bo'lib, u o'quvchilarni til ko'nikmalarini rivojlantirish uchun real hayotdagi vazifalarga jalb qilishga qaratilgan. Ushbu yondashuv asl materiallardan foydalanishga urg'u beradi va mazmunli muloqotga yordam beradi. Yana bir muhim usullardan biri bu til o'rganishni qo'llab-quvvatlash uchun texnologiyadan foydalanadigan kompyuter yordamida til o'rganishdir. Bunday yondashuv o'quvchilarga tilni bilish darajasini oshirish uchun interaktiv faoliyat, multimedia resurslari va onlayn muloqot vositalarini taqdim etadi.

Til o'rganishni boshqa fanlarni o'rganish bilan birlashtirgan usullardan ham foydalanilib kelinmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchilarga bir vaqtning o'zida til ko'nikmalarini va mavzu bilimlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'rganishning gamifikatsiyasi til o'rganish faoliyatiga o'yin elementlarini kiritadigan yana bir innovatsion usuldir. Ushbu yondashuv o'quvchilarning motivatsiyasini, faolligini oshiradi va til ko'nikmalarini saqlab qoladi.

Qolaversa, o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan materiallarni ishlab chiqish, til o'rganishda o'ziga xosliklarni muhokama qilish, o'quvchilarning imkoniyatlarini kengaytirish va ikkinchi til talaffuzi bo'yicha tadqiqotlar ham chet tillarini o'qitish samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Xorijiy tillarni o'qitish metodikasining zamonaviy usullariga quyidagilar kiradi:

Kommunikativ tillarni o'rgatish (CLT)¹: Bu yondashuv o'quvchilarning hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. U haqiqiy materiallardan foydalanishga urg'u beradi va o'quvchilarni rol o'yinlar, muhokamalar va bahslar kabi kommunikativ faoliyatda faol ishtirok etishga undaydi.

¹https://en.wikipedia.org/wiki/Communicative_language_teaching

Vazifaga asoslangan til o'rgatish (TBLT)²: TBLT talabalarni maqsadli tildan foydalanishni talab qiladigan mazmunli vazifalar ustida ishlashni o'z ichiga oladi. Bu vazifalar muammolarni hal qilish faoliyati, simulyatsiyalar yoki loyihalar bo'lishi mumkin. Asosiy e'tibor aniqlikka emas, balki muloqot jarayoniga qaratiladi.

Kontentga asoslangan yo'riqnoma (CBI³): CBI til o'rganishni mavzu mazmunini o'rganish bilan birlashtiradi. Talabalar maqsadli tilni fan, tarix yoki adabiyot kabi turli fanlarning mazmuni bilan shug'ullanish orqali o'rganadilar. Bu yondashuv o'quvchilarga ham til ko'nikmalarini, ham mazmuniy bilimlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Texnologiya yordamida kengaytirilgan til o'rganish: Interaktiv dasturiy ta'minot, onlayn resurslar va mobil ilovalar kabi texnologiyalardan foydalanish til o'qitishda inqilob qildi. Bu o'quvchilarga mustaqil amaliyot, interfaol mashqlar, multimedia materiallari va ona tilida so'zlashuvchilar bilan real vaqt rejimida muloqot qilish imkoniyatini beradi.

Qaytarilgan sinf: Qaytarilgan sinfdan talabalar oldindan yozib olingan videolar yoki onlayn modullar orqali sinfdan tashqarida yangi til tushunchalarini o'rganadilar. Keyin dars vaqti ushbu tushunchalarni mashg'ulotlar, muhokamalar va o'qituvchining fikr-mulohazalari orqali amaliyotga tatbiq etishga bag'ishlangan.

Mazmun va tilni birlashtirgan ta'lim (CLIL⁴): CLIL til o'rganishni fan yoki geografiya kabi muayyan kontent sohasini o'rganish bilan birlashtiradi. U bir vaqtning o'zida tilni bilish va kontent bilimlarini rivojlantirishga qaratilgan.

Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL)⁵: PBL talabalardan maqsadli tildan foydalangan holda tadqiqot, rejalashtirish, hamkorlik qilish va o'z natijalarini taqdim etishni talab qiladigan kengaytirilgan loyihalar ustida ishlashni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va tilni rivojlantirishga yordam beradi.

Gamifikatsiya: Gamifikatsiya til o'rganish faoliyatiga o'yin elementlari va mexanikasini kiritadi. Bu qiziqarli va interaktiv o'quv muhitini ta'minlash orqali motivatsiya, faollik va ishtirokni kuchaytiradi.

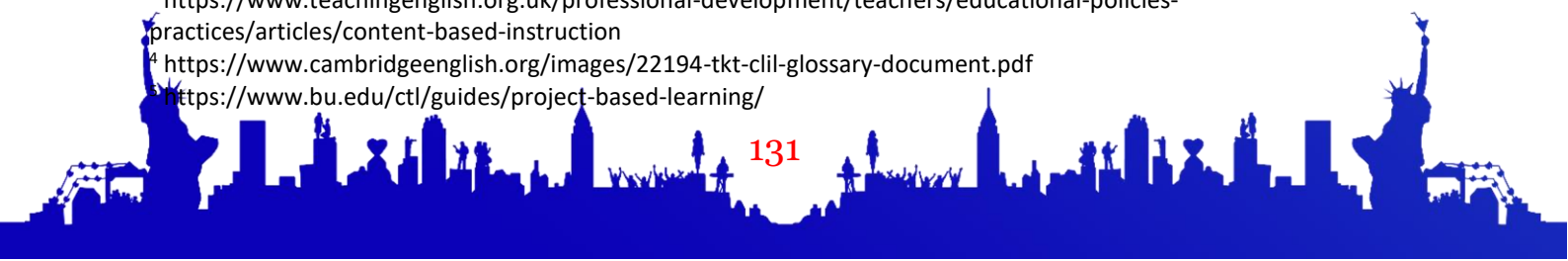
Differentsiallashtirgan o'qitish: Bu yondashuv o'quvchilarning turli ehtiyojlari, qiziqishlari va o'rganish uslublariga ega ekanligini tan oladi. O'qituvchilar

² <https://www.cambridge.org/core/books/approaches-and-methods-in-language-teaching/taskbased-language-teaching/18FB6E8E39FD5F33543EC447DFE33D>

³ <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/educational-policies-practices/articles/content-based-instruction>

⁴ <https://www.cambridgeenglish.org/images/22194-tkt-clil-glossary-document.pdf>

⁵ <https://www.bu.edu/ctl/guides/project-based-learning/>

shaxsiylashtirilgan o'quv rejalari, moslashuvchan guruhlash va turli xil o'quv materiallari orqali individual talabalar ehtiyojlarini qondirish uchun o'z yo'riqnomalarini moslashtiradilar.

Ko'p tillilik va multikulturalizm: Til o'rgatishning zamonaviy metodologiyalari madaniyatlararo kompetentsiyani rivojlantirish va ko'p tillilikni rivojlantirish muhimligini ta'kidlaydi. Talabalar global fikrlashni rivojlantirish uchun turli madaniyatlar, tillar va istiqbollarni o'rganishga da'vat etiladi...

Bu usullardan tashqari, o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan materiallarni ishlab chiqish, til o'rganishda o'ziga xosliklarni muhokama qilish, o'quvchilarning imkoniyatlarini kengaytirish, ikkinchi til talaffuzi bo'yicha tadqiqotlar ham zamonaviy xorijiy tillarni o'qitish samaradorligiga yordam beradi. Metodologiyadagi bu yutuqlar xorijiy tillarni o'rgatish usulini tubdan o'zgartirib, o'quvchilarga yanada qiziqarli va samarali o'rganish tajribasini taqdim etdi.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, xorijiy tillarni o'qitish metodologiyasidagi zamonaviy usullar tillarni o'rgatish va o'rganishda inqilob qildi. Ushbu usullar muloqot, haqiqiylik va til ko'nikmalarini real hayotda qo'llashga ustuvor ahamiyat beradi. Ular tilni o'rganishni kontent bilimlari, texnologiya va madaniy tushunish bilan birlashtirish muhimligini tan oladilar. Ushbu usullar tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish ko'nikmalari va samarali muloqotni rivojlantiradigan qiziqarli va interaktiv o'quv muhitini yaratishga qaratilgan. Ular talabalarga o'zlarining til ko'nikmalarini haqiqiy kontekstlarda mashq qilish va qo'llash, tengdoshlari bilan hamkorlik qilish va turli madaniyatlar va istiqbollarni o'rganish imkoniyatini beradi. Pedagoglar ushbu zamonaviy usullarni xorijiy tillarni o'qitishga joriy etish orqali o'quvchilarni bugungi globallashuv sharoitida samarali muloqot qilish uchun zarur ko'nikmalar bilan yaxshi qurollantirishi mumkin. Bu usullar nafaqat til bilimini oshiribgina qolmay, balki madaniyatlararo kompetentsiya va dunyoni kengroq tushunishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Richards, J. C. va Rodgers, T. S. (2014). Til o'rgatishda yondashuv va metodlar. Kembrij universiteti matbuoti.
2. Nunan, D. (1991). Til o'qitish metodikasi: O'qituvchilar uchun darslik. Prentice Hall.
3. Braun, H. D. (2007). Til o'rganish va o'qitish tamoyillari. Pearson ta'limi.

4. Larsen-Friman, D. va Anderson, M. (2011). Til o'rgatishda texnika va tamoyillar. Oksford universiteti matbuoti.
5. Xarmer, J. (2007). Ingliz tilini o'qitish amaliyoti. Pearson ta'limi.
6. Celce-Murcia, M., Brinton, D., & Snow, M. (2014). Ingliz tilini ikkinchi yoki chet tili sifatida o'rgatish. National Geographic ta'lim.
7. Ellis, R. (2003). Vazifaga asoslangan til o'rganish va o'rgatish. Oksford universiteti matbuoti.
8. Beatty, K. (2010). Kompyuter yordamida til o'rganishni o'rgatish va tadqiq qilish. Routledge.
9. Chen, J. va Gao, Q. (2015). Muayyan maqsadlar uchun ingliz tilini o'rgatishning o'zgaruvchan yondashuvi: Xitoy universitetida amaliy tadqiqot. Eslab qoling, 27(1), 65-84.

